

Публика у фокусу – демократизација дигитализације у библиотекама

Јелена Андоновски
andonovski@unilib.rs

Никола Крсмановић
krsmanovic@ubsm.rs

Универзитетска библиотека
„Светозар Марковић“
Београд, Србија

РАД ПРИМЉЕН: 5. јуни 2019.
РАД ПРИХВАЋЕН: 8. јули 2019.

Дигитализацијом је, у најопштијем смислу, до сада омогућено трајно чување само мањег дела материјала културног наслеђа, како у свету, тако и у Србији. Још мањи проценат овако сачуваних материјала је обрађен и стога ефективно доступан и пријемчив корисницима. До сада су институције контролисале процесе дигитализације у оба сегмента и тиме дефинисале токове креирања информација на основу употребе дигиталних материјала културног наслеђа. Технолошке могућности данас чине да процесе дигитализације могу равноправно контролисати и појединци, чиме се отварају бројна питања везана за дигитализацију књиге и културног наслеђа. Универзитетска библиотека „Светозар Марковић“ у Београду придружени је партнер пројектног тима H2020 READ¹ (Пројекат за препознавање и обогаћивање архивских докумената) који се реализује од 2016. до јуна 2019. године. Циљ пројекта је развијање платформе за аутоматско препознавање, транскрипцију и претраживање историјских докумената (Транскрибус) која је намењена истраживачима хуманистичких наука, архивистима, библиотекарама, као и стручњацима из области информационих технологија. Основа и главни предуслов за коришћење услуга у оквиру Транскрибуса јесте дигитализација документа. У циљу поједностављивања и убрзавања процеса дигитализације истраживачи у

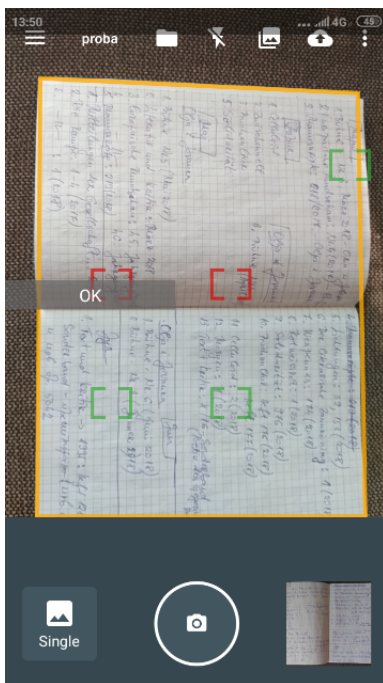
¹ Recognition and Enrichment of Archival Documents, [на вебу](#)

лабораторији Computer Vision Lab на Техничком универзитету у Бечу² развијају мобилну апликацију DocScan и преносни уређај ScanTent. Апликација DocScan је отвореног кода и доступна је на платформи GitHub, као и на GooglePlay продавници, садржи приказ уживо, детектује страницу документа у реалном времену, врши процену квалитета снимка (прилагођавање фокуса) и омогућава режим рада у серији, односно аутоматско фотографисање приликом окретања страница. На овај начин је учињен значајан помак у демократизацији дигитализације будући да путем ове апликације мобилни андроид телефон постаје уређај за скенирање. Са друге стране, преносни уређај ScanTent функционише као постоље за мобилни телефон када је у режиму рада скенирања.

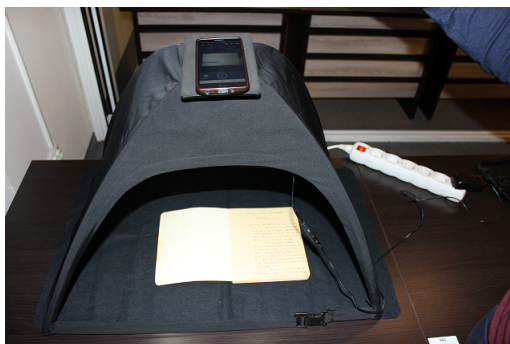
Делови програма H2020 READ реализовани су у Универзитетској библиотеци „Светозар Марковић“ у Београду у оквиру пројеката које је финансирао Министарство културе и информисања Републике Србије: „Нови хоризонт дигитализације“ за 2016. годину, „Рашчитана стара српска ћирилица: оживљена руком писана прошлост“ за 2017. годину, „Рашчитаност старе српске ћирилице: историја и традиција надхват руке“ за 2018. Поред тога, у сарадњи са Градском библиотеком у Новом Саду Универзитетска библиотека реализовала је пројекат „Демократизација дигитализације у библиотекама“, подржан кроз јавни конкурс Фондације „Публика у фокусу“ средствима опредељеним из буџета АП Војводине за 2017. годину.³ Пројекат је имао за циљ обуку библиотекара, али и укључивање што већег броја корисника у процес дигитализације библиотечке грађе како би библиотечка и архивска грађа постале доступније. У току октобра, новембра и децембра 2018. године, као и у току марта, априла и маја 2019. године одржано је преко 30 радионица посвећених упознавању полазника са основним концептима и идејама о демократизацији дигитализације, као и технологијама које ово омогућавају. Радионице су одржане у Универзитетској библиотеци у Београду и Градској библиотеци у Новом Саду, укључујући и њене огранке. Радионице је одржао тим Универзитетске библиотеке за развој и унапређење нових технологија у области дигитализације. У децембру 2018. године (20. и 21. децембра) одржане су две централне националне радионице у Универзитетској библиотеци „Светозар Марковић“ у Београду и Историјском архиву у Новом Саду на којима су полазници

² TU Wien, Faculty of Informatics, Institute of Visual Computing & Human-Centered Technology, Computer Vision Lab [на вебу](#)

³ О реализацији пројекта „Демократизација у дигитализацији“ више [на вебу](#) и [на вебу](#)

Слика 1. Мобилна апликација DocScan

Слика 2. Преносни уређај ScanTent

имали прилике да раде са сопственом опремом и чују предавања др Гинтера Милбергера (Günter Mühlberger), руководиоца паневропског тима за развој нових технологија у дигитализацији у оквиру пројекта READ.

Слика 3. Национална радионица у Београду

Слика 4. Национална радионица у Новом Саду

Даљи рад и усавршавање за коришћење поменутих технологија наставља се у Универзитетској библиотеци у Београду у оквиру

пројекта „Раскош потпуно рашчитане српске ћирилице: живо рукописно наслеђе од Бранковића до Обреновића“ које финансира Министарство за културу и информисање за 2019. годину и у оквиру акредитованог програма за стручно усавршавање библиотекара „Демократизација дигитализације у библиотекама“ аутора Наташе Дакић, Александре Трговац и Јелене Андоновски.⁴ На Европском нивоу, након завршетка пројекта H2020 READ биће основана паневропска Колаборатива како би се омогућила дугорочна одрживост резултата пројекта.

⁴ Више о акредитованом курсу „Демократизација дигитализације у библиотекама“ [на веб](#)